

คำวินิจฉัยของ นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายชุมพล คันธวิวัฒน์ กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่
ข. ๕๘๖๘/๒๕๕๑ หมายเลขแดงที่ ข. ๗๑๑/๒๕๕๕ ของศาลแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงโดยสรุป ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ฟ้องนายชุมพล คันธวิวัฒน์
กับพวก รวมสามคน เป็นจำเลย ต่อศาลแพ่ง ในความผิด ยืม บัญชีเดินสะพัด กู้ประกันและจำนอง
ทุนทรัพย์ ๑๐,๗๓๓,๕๒๒.๓๕ บาท ขอให้ศาลพิพากษาให้จำเลยทั้งสามร่วมกันหรือแทนกันชำระหนี้
เงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้แก่โจทก์

ศาลแพ่งพิพากษาให้จำเลยที่หนึ่ง ที่สอง และที่สาม ร่วมกันชำระหนี้เงินกู้แก่โจทก์
จำนวน ๔,๖๒๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยจากต้นเงินดังกล่าว ในอัตราร้อยละ ๑๗ ต่อปี นับตั้งแต่วันที่
๕ มกราคม ๒๕๕๕ ถึงวันฟ้อง (วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๑)

จำเลยและพวกอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้น (ศาลแพ่ง) และขอให้ศาลอุทธรณ์
มีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น โดยพิพากษายกฟ้องโจทก์ และให้โจทก์ชำระค่าชดเชย
โดยกำหนดค่าทนายความในอัตราอย่างสูงแทนจำเลยที่หนึ่ง ที่สอง และที่สาม ด้วย พร้อมยื่นคำร้อง
ขอดำเนินคดีชั้นอุทธรณ์อย่างคนอนาถา โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์ทั้งหมด

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและรายได้ของจำเลยที่หนึ่ง ที่สอง
และที่สาม แสดงว่า จำเลยที่หนึ่งและที่สอง มิได้ยากจนเสียทีเดียว และน่าจะพอมีเงินได้เสีย
ค่าธรรมเนียมศาลได้บ้าง ส่วนจำเลยที่สามคงได้ความมีอาชีพรับราชการ จึงยังไม่มีน้ำหนักเพียงพอ
ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์ได้ทั้งหมด คดีนี้มีเหตุผลสมควรที่จะอุทธรณ์ จึงอนุญาต
ให้จำเลยทั้งสามดำเนินคดีอย่างคนอนาถาในชั้นอุทธรณ์ได้ โดยยกเว้นเฉพาะไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียม
รวมทั้งค่าทนายความ ซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์มาวางพร้อมอุทธรณ์ ส่วนค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์
ให้จำเลยที่หนึ่งถึงที่สามนำมาวางภายใน ๒๐ วัน

จำเลยกับพวกยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้น โดยระบุเหตุผลว่า ค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ที่ศาลกำหนดให้นำมาวางต่อศาลนั้น เป็นจำนวนเงินที่สูงมากเกินกว่ากำลังของจำเลยทั้งสามที่จะมาชำระต่อศาลในชั้นอุทธรณ์ได้ ขอให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งแก้คำสั่งของศาลชั้นต้น โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ให้แก่จำเลยทั้งสาม

ศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๔๖ ยกคำร้องและให้จำเลยที่หนึ่ง ที่สอง และที่สาม นำเงินค่าธรรมเนียมศาลชั้นอุทธรณ์มาวางต่อศาลชั้นต้น ภายในกำหนด ๒๐ วันนับแต่วันทราบคำสั่ง

จำเลยกับพวกยื่นฎีกาคัดค้านคำสั่งศาลอุทธรณ์ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๔๖ ขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งแก้คำสั่งของศาลอุทธรณ์ โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ให้แก่จำเลยทั้งสาม

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา เนื่องจากคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า

จำเลยกับพวกยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกา และได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ ได้บัญญัติให้คู่ความที่มีฐานะยากจนมีสิทธิที่จะฟ้องหรือต่อสู้คดีทางศาลได้ โดยได้บัญญัติให้ศาลมีคำสั่งยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลไว้ เพื่อให้โอกาสคู่ความได้ต่อสู้คดีถึงที่สุด ทั้งนี้ เพราะหากกฎหมายกำหนดให้คู่ความจะต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลทุกกรณีแล้ว ก็จะเป็นการตัดสิทธิหรือปิดโอกาสผู้ซึ่งมีฐานะยากจนไม่มีเงินเพียงพอหรือไม่มีทรัพย์สินอื่นใดที่จะนำมาชำระค่าฤชาธรรมเนียมศาลต้องถูกจำกัดสิทธิไป ซึ่งการจำกัดสิทธิมิให้ผู้ที่ยากจนต่อสู้คดีหรือนำคดีมาฟ้องเช่นนี้ ย่อมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ จำกัดสิทธิมิให้จำเลยฎีกาขอให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถา จึงเป็นการตัดสิทธิของจำเลย ไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งศาลฎีกาชอบที่จะหยิบยกวินิจฉัยเองได้ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จึงขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้รับฎีกาของจำเลยไว้พิจารณา แล้วพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดให้แก่จำเลยด้วย

ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ศาลชั้นต้นได้หยิบยกบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า มาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยมีคำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลย และจำเลยที่หนึ่ง ที่สอง และที่สาม ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฎีกา โดยได้แย้งว่า บทกฎหมายดังกล่าว

ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ ศาลฎีกาพิจารณาแล้ว เห็นว่า จะต้องใช้บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีนี้ และมีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการวินิจฉัยมีคำสั่งคดีนี้ไว้ชั่วคราว และให้ส่งข้อโต้แย้งเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๕ ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง และเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕ มีมติให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๑๕๖ “ผู้ใดมีความจำนงจะฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ให้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีไว้แล้ว พร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอดหรือคำให้การ แล้วแต่กรณี และสาบานตัวให้คำชี้แจงว่าตนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล ถ้าบุคคลนั้นตกเป็นคนยากจนลงภายหลังจะยื่นคำขอในเวลาใด ๆ ก็ได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดจ่ายคำสาบานของผู้ขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาแล้ว ให้ศาลจัดส่งสำเนาถ้อยคำเช่นนั้นไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง พร้อมด้วยสำเนาคำขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา และถ้าโจทก์เป็นผู้ยื่นคำขอเช่นนั้น ให้ส่งสำเนาคำฟ้องไปด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถาซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้ดำเนินการตามมาตรา ๘๓ ตริ

เมื่อศาลได้ฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือยกคำขอนั้นเสีย เว้นแต่ในกรณีขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถา ซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้ศาลพิจารณาคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว ถ้าศาลอนุญาตตามคำขอคำสั่งอนุญาตนั้น ให้เป็นที่สุด

ถ้าศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกคำขอเสียทีเดียว ผู้ยื่นคำขออาจยื่นคำร้องขอต่อศาลให้พิจารณาคำขอนั้นใหม่ เพื่ออนุญาตให้ตนนำพยานหลักฐานมาแสดงเพิ่มเติมว่าตนเป็นคนยากจนก็ได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกคำขอเสียทีเดียว ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นศาลชั้นต้น ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่ง ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี โดยยื่นคำขอเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดเดียวกัน คำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด”

พิจารณาแล้ว ประเด็นที่จำเลยได้แย้ง คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ โดยมีเหตุผลว่าหากกฎหมาย

กำหนดให้คู่ความจะต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลทุกกรณีแล้ว ก็จะเป็นการตัดสิทธิผู้ซึ่งมีฐานะยากจน และการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาสิ้นสุดในชั้นศาลอุทธรณ์ เป็นการตัดสิทธิและไม่เปิดโอกาสให้ จำเลยฎีกาคำตั้งของศาลอุทธรณ์ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เหตุผลที่จำเลยโต้แย้ง เมื่อพิจารณา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ ทั้งมาตราแล้ว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติในส่วน ที่ว่าด้วยการดำเนินคดีอย่างคนอนาถา เปิดโอกาสให้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ตามเงื่อนไข ที่กฎหมายบัญญัติโดยต้องยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีไว้ นั้น พร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือคำให้การ แล้วแต่กรณี และสาบานตัว ให้คำชี้แจงว่าตนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล การขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา จึงไม่มีข้อจำกัด ทั้งโจทก์และจำเลย แม้ผู้ขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาจะตกเป็นคนยากจนในภายหลัง ซึ่งกฎหมายบัญญัติ ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ตามคำขอหรืออนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ให้แต่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกคำขอ คู่ความที่ขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาสามารถอุทธรณ์ ต่อศาลในลำดับที่สูงขึ้นไปอีกหนึ่งชั้น การยกเว้นเสียค่าธรรมเนียมศาล จึงเป็นไปตามบทบัญญัติ ของกฎหมาย โดยเฉพาะมาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นขั้นตอน เพื่อให้คู่ความทราบถึงสิทธิและหน้าที่ กรณีมีคดีความในศาล ซึ่งการฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา หากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลแต่เฉพาะบางส่วน หรือให้ยกคำขอเสียทีเดียว กฎหมายบัญญัติให้ถึงที่สุดในชั้นอุทธรณ์ เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความและป้องกันการประวิงคดี หรือทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีต้องล่าช้าออกไป ซึ่งการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถานอกจาก ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตตามคำขอหรือไม่ หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมให้เฉพาะส่วน หรือมีคำสั่ง ยกคำขอแล้ว กฎหมายยังให้ความสำคัญเป็นธรรมแก่คู่ความเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมภายหลังศาลมีคำพิพากษา ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนที่ว่าด้วยความผิดในค่าฤชาธรรมเนียม มาตรา ๑๖๑ ซึ่งบัญญัติให้ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีเสียค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง หรือให้คู่ความแต่ละฝ่ายเสียค่าฤชาธรรมเนียมส่วนของตน หรือตามส่วนแห่งค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง ซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายได้เสียไปก็ได้ตามที่ศาลจะใช้ดุลพินิจ โดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริต ในการสู้ความหรือการดำเนินคดีของคู่ความ บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการขอดำเนินคดี อย่างคนอนาถาและสิ้นสุดในชั้นอุทธรณ์ จึงให้ความสำคัญแก่คู่ความ และมีมาตรการช่วยเหลือคู่ความ โดยคำนึงถึงความสุจริตในการสู้ความหรือการดำเนินคดีของคู่ความ

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง ศาลแพ่งได้ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและรายได้ของจำเลยทั้งสาม และเห็นว่าน่าจะมีเงินได้พอเสียค่าธรรมเนียมศาลได้บ้าง จึงมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วน เมื่อจำเลยไม่พอใจคำสั่งของศาลแพ่งและอุทธรณ์คำสั่งของศาลแพ่ง และศาลอุทธรณ์ยกคำร้องของจำเลย กระบวนพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ จึงให้ความเป็นธรรมแก่จำเลย และมีได้ตัดโอกาสจำเลยต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา และโดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นตามความจำเป็น เพื่อกำหนดกระบวนพิจารณาความแพ่งให้รวดเร็ว ชัดเจน และให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย โดยศาลสามารถใช้ดุลพินิจมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้เฉพาะส่วน หรือมีคำสั่งยกคำขอ ซึ่งการใช้ดุลพินิจของศาลเกี่ยวกับคำขอให้พิจารณาคดีอย่างคนอนาถา มิได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญของแห่งสิทธิและเสรีภาพของคู่ความ และบทบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง โดยเฉพาะคำร้องขอให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถาที่กฎหมายบัญญัติให้สิ้นสุดในชั้นอุทธรณ์ โดยให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย ไม่เปิดโอกาสให้ใช้เงื่อนไขการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาเพื่อประวิงคดี หรือทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีต้องล่าช้าโดยไม่จำเป็น กระบวนพิจารณาในเรื่องการดำเนินคดีอย่างคนอนาถาซึ่งผ่านการคัดกรองจากศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ จึงเป็นบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีและเป็นกฎหมายที่บัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพเท่าที่จำเป็นเท่านั้นเป็นข้อยกเว้นตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ให้กระทำได้ ทั้งนี้ บทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจในเรื่องการต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ย่อมทำให้บุคคลเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน รวมทั้งมิได้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แต่ประการใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

นายสุธี สุทธิสมบุรณ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ